

מראי מקומות - יומא

כ:

לאחר קריאת הגבר, אבל ממה שכתוב 'עמדו כהנים לעבודתכם' וכו', שכולל גם את עבודת תרומת הדשן, מוכח ודאי שהיא קריאת הגבר שבמשנה. וכן כתב השפת אמת, שמהמשנה בשקלים לא היינו יודעים מה הכריז, ויתכן שהכרזה זו היתה לאחר קריאת התרנגול, אבל כיון שאמרו שהכרזה היתה 'עמדו לעבודתכם', משמע שלא היתה מקום קריאת תרנגול.

ה. דאמר מר וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו כתב התוספות יום טוב (תמיד ג, ח), שמה ששינוי שם שהיו שומעים ביריחו את קול הכהן גדול בשעה שהוא מזכיר את השם ביום הכפורים, היינו אותו קול ששמעו מהכהנים והעם שהיו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו. ולא מסתבר לומר שרק את הקול של הכהן גדול בלבד שמעו, שבשלמא את קול גביני כרוז, אפשר שאיש זה היה לו קול גדול, אבל אי אפשר לומר כן על כל כהן גדול, אלא ודאי הכוונה ששמעו את הקול של כולם. אולם בשיח יצחק כתב שהיה זה בדרך נס בכל כהן גדול ששמעו את קולו עד יריחו, ובפרט לפי דברי האריז"ל שהיה הקול יוצא מעצמו, ודאי שיש בקול זה להשמיע אפילו יותר מיריחו. ואף שהיה בדרך נס, שייך לומר על זה שהכהן גדול משובח ממנו. והוסיף שכיון שלא כל הכהנים הגדולים זכו לזה, לכך אמר וכבר אמר וכו'.

ובפירוש הראב"ד לתמיד (ט) הביא בשם מורי הרב החסיד, שכל אלו שאמרו עליהם שהיו נשמעין מיריחו מעשה נסים היו, ודוקא ביריחו היה נשמע, ולא בשאר צדדים, ובוזה יישב את קושיית התוספות כאן, שהקשו שכאן משמע שלא היה נשמע אלא עד שלש פרסאות, ושם מבואר שהיה נשמע ביריחו, שהיתה רחוקה עשר פרסאות, אבל לפי פירוש הרב החסיד, לא היה נשמע עד יריחו, אלא דוקא ביריחו ממש, מפני שיריחו היתה כמו ירושלים, מפני שהיא היתה תחלת כיבוש ארץ ישראל, והיא כמו ה'תרומה' של ארץ ישראל להיות קודש, והיו נשמעין דוקא ביריחו, כדי שירגישו שגם ביריחו יש קצת קדושה כמו בירושלים. ודוקא דברים אלו, שהם תחלת העבודה, ועיין שם עוד בזה.

ו. שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו דייק המהרש"א, שלא אמרו כאן ג' קולות 'נשמעין', אלא 'הולכין', שהקול האמור כאן אינו קול ממש, אלא נופל על דבר המפורסם, כמו עדים שמוציאים קול. דהיינו, ששלשה דברים אלו מתפרסמים בכל העולם, גלגל החמה, שהוא הולך בכל היום בכל העולם, ממשלת רומי, שממשלתו בכל העולם, וכן קול הנשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, לפי שהוא גלגל החוזר בעולם בלא הפסק, ויש אומרים אף קול לידה, דהיינו לידת אדם, שהוא נוהג תמיד ממקום למקום בלי הפסק. ויש אומרים אף רדיא, שהוא מלאך הממונה להביא המטה, שמנהיגו מארץ לארץ עד סוף העולם.

א. אלא אמר רבי יוחנן ממשמע שנאמר כל הלילה וכו' פירש רש"י, שיש לדרוש הכתוב, הכשר כל הלילה בין להקטרה וכו'. ויש לדון, האם הדין שמקטירין כל הלילה הוא גם מדרבנן, או לא. וברש"י בברכות (ב) כתב, שמה שאמרו שם שעשו חכמים סייג לדבריהם לאסור אחר חצות, לא מדובר על הקטר חלבים, אלא הקטר חלבים הוא כל הלילה, וכן משמע מסתימת לשונו כאן. אבל בצל"ח שם הביא דברי הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"ד ה"ב) שעשו סייג גם בזה, ומדרבנן אין להקטיר החלבים אלא עד חצות.

ובדעת רש"י הסובר שלא עשו סייג בזה, ביאר הצל"ח שם, שהוא משום שקריאת שמע חמורה, לפי שעיקר קבלת עול מלכות שמים תלוי בה, וגם אכילת קדשים שונה, ששייך בה איסור כרת של נותר, אבל הקטרת אימורים שאינו חמור לא גזרו כן. עוד ביאר שקריאת שמע ואכילת קדשים מסורים לכל, ולכך ראו חכמים לגזור עד חצות, אבל הקטר חלבים, שאינו מסור אלא לכהנים, וכהנים זריזים הן, אין חוששים שיתעצלו, ולכך לא גזרו.

ב. ביום הכיפורים דאיכא חולשא דכהן גדול עבדינן מחצות פירש רש"י, שהרי עליו לבדו הוא מוטל, ולכן צריך להשכים יותר. וכתבו התוספות שמשמע אף תרומת הדשן, שהיא עבודת לילה, נעשית בכהן גדול. אבל הביאו שהריב"א לא גרס כהן גדול, אלא 'כהן', ומשום חולשת הכהן הוא, דהיינו שהיו עושין התרומה קודם שיהיה הכהן העושהו חלש מחמת התענית. וכתב השפת אמת שממה שלא הזכירו לעיל (ד) בין הדברים שהרגילו בו את הכהן גדול בשבעת הימים את תרומת הדשן, משמע כשיטת הריב"א, שלא היה צריך להעשות בדוקא על ידי הכהן גדול.

ג. וברגלים דנפישו ישראל ונפישו קרבנות וכו' פירש רש"י, ורב הדשן במקום המערכה, וצריך להעלות את הדשן לתפוח לאחר ההרמה, לפיכך היו צריכים להערים כבר מאשמורה הראשונה. אבל התוספות ישנים פירשו שכיון שיש רוב קרבנות מרוב העם שהיו דוחקין בעזרה, היה ממנה להוציא הדשן. וכתב שלכך סיימה הגמרא שהיתה עזרה מלאה מישראל, אבל לפי רש"י אין זה שייך כלל למה שהיו מוציאים הדשן מאשמורה ראשונה. וכתב השיח יצחק שלרש"י יש ליישב שבאמת היו שני טעמים למה הקדימו לאשמורה ראשונה, ורש"י פירש פירוש אחד שהתפוח היה מלא, והיה יכול לפרש גם משום שישראל היו רבים שם, וכמובא בגמרא.

ד. תניא כוותיה דרב גביני כרוז מהו אומר עמדו כהנים לעבודתכם וכו' כתב השיח יצחק שממה ששינוי במשנה בשקלים גביני כרוז אין ראייה, לפי שיש לפרש שהיה מכריז שיתאספו לפייס שהיה